#SVIJET U 2021:#

Svijet ni u 2021. nije našao rješenje za koronavirus, val za valom i varijanta za varijantom izmjenjivali su se gotovo kao godišnja doba, jačale su podjele na pobornike i protivnike cijepljenja, za i protiv covid potvrda. Njemačka je izgubila 'staru' kancelarku, Amerika dobila novog predsjednika, a Afganistan nove-stare talibane.

Globalna borba protiv pandemije koronavirusa ulazi u iduću godinu - nejednaka dostupnost cjepiva, otpor cijepljenju i pojava zaraznijih varijanti usporili su suzbijanje covida. Antivakseri, antimaskeri, protivnici covid potvrda ili karantena svoje su nezadovoljstvo sve češće iskazivali masovnim prosvjedima.

Divljaštvo u američkom Kongresu zaprepastilo je sve, a brzina talibanskog povratka na vlast vjerojatno i njih same. U Njemačkoj nije bilo šokova jer se unaprijed znalo da Angela Merkel odlazi, ali su poslovično suzdržani Nijemci svoju najdugovječniju kancelarku ipak ispratili s ponekom emocijom.

Pretkraj godine ruski predsjednik Vladimir Putin ponovo je pokazao mišiće nagomilavši vojsku uz granicu s Ukrajinom, a u Glasgowu se okupio sav politički svijet u pokušaju da spasi stvarni.

Utrka u cijepljenju

Lanjska utrka za razvoj cjepiva pretvorila se u ovogodišnju u utrku cijepljenja svjetskog stanovništva. Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) dosad je odobrila deset cjepiva, a EU pet - Pfizerovo, Modernino, AstraZenecino, Johnson & Johnsona i Novavaxa.

Dosad je u svijetu primijenjeno devet milijardi doza, ali samo se 8,3 posto stanovnika u zemljama s niskim dohotkom cijepilo barem jednom dozom. Šef WHO-a Tedros Adhanom Ghebreyesus ponavlja kao papagaj da će nepravedna raspodjela "samo produljiti pandemiju".

Covax, program za distribuciju cjepiva siromašnijim zemljama, očekivao je da će ove godine isporučiti dvije milijarde doza, ali je dostigao tek četvrtinu svog cilja.

Iako siromašniji dijelovi svijeta tek čekaju prve doze, Izrael je već najavio četvrtu za zdravstvene radnike i starije od 60. Sve više zemalja uvodi ili najavljuje obvezno cijepljenje, a počinju se cijepiti i djeca. Svi proizvođači mahom tvrde da su njihovi 'boosteri' dovoljno dobri i za omikron.

Godina je počela s alfom, u sredini ju je 'pojela' višestruko zaraznija delta, a na kraju godine stigao je još zarazniji omikron. Nove varijante ugrozile su gospodarski oporavak i natjerale vlade da ponovno uvedu strože mjere.

Putovanja su nezamisliva bez covid potvrde kojom se dokazuje cijepljenje, preboljenje ili pokazuje negativan test na koronavirus. Potvrde su postale traženiji dokument od osobne iskaznice, a širenje njihove primjene na posao, korištenje javnog prijevoza ili ulazak u javne kulturne i sportske objekte, izazvalo je niz prosvjeda, najviše u Europi.

Napad na srce demokracije

Phoca PDF

Na početku godine gnjevna rulja divljala je zakonodavnim tijelom i tražila poništenje izbora. Nije to, međutim, bio prizor iz neke banana republike, nego iz svjetionika svjetske demokracije, američkog Kongresa.

Nekoliko tisuća razularenih Trumpovih pristaša koje je osobno nahuškao odbijajući priznati izborni poraz probilo je policijski kordon, upalo na Kapitol i namjeravalo osujetiti zajedničku sjednicu oba doma parlamenta na kojoj je trebala biti verificirana pobjeda Joea Bidena.

Scene kaosa i nasilja u kojem je živote izgubilo petero ljudi zaprepastile su svijet i izazvale naslađivanje u zemljama kojima Amerikanci obično drže 'predavanje' o demokraciji.

Nekoliko sati trebalo je policiji da vrati kontrolu nad Kapitolom, a nakon toga je Kongres potvrdio Bidena za predsjednika što je Trumpa konačno potaknulo da obeća miran odlazak iz Bijele kuće.

Dva tjedna poslije Joe Biden položio je prisegu na najneobičnijoj inauguraciji u povijesti. Grad je bio prepun vojske, a stanovnicima je rečeno da ostanu doma kako ne bi riskirali zarazu. Umjesto 200.000 ljudi, Bidenovu inauguraciju pratilo je 200.000 zastava. Trump, suprotno dobroj tradiciji, nije se pojavio na svečanosti.

Prosvjednik Jacob Chansley, 'QAnon Šaman', koji je postao jedan od simbola krvavih nereda zbog svojeg obojenog lica, krzna i bizonskih rogova u međuvremenu je osuđen na 41 mjesec zatvora.

Kaos u Kabulu

Joe Biden i njegov prethodnik Trump dijelili su stav da je potrebno povući vojsku iz Afganistana i okončati najdulji rat u američkoj povijesti, pokrenut nakon terorističkih napada 11. rujna 2001.

Aktualni predsjednik odlučio provesti u djelo Trumpov kontroverzni dogovor s talibanima, a oni se zauzvrat obvezali da će prekinuti veze s međunarodnim terorističkim skupinama i voditi mirovne pregovore s afganistanskom vladom.

No usporedno s američkim povlačenjem, postalo je jasno da afganistanska vojska ne može ili ne želi talibanima pružati otpor. Brzina kojom su oni osvajali pokrajinu za pokrajinom i već u kolovozu stigli do Kabula zaprepastila je i Amerikance i svijet.

Fotografije kaosa u kabulskoj zračnoj luci, pretrpanih američkih transportnih zrakoplova i snimke ljudi koji vise s trupa zrakoplova ne mogavši ući unutra, svjedočili su o očaju i histeriji ljudi koji su željeli napustiti Afganistan u strahu pred talibanima.

Zapadne zemlje potom su hitno evakuirale više od 120.000 Afganistanaca, ali iza sebe su ostavili još desetke tisuća ugroženih ljudi, mahom boraca za ženska prava, novinara i zaposlenika bivše afganistanske vlade.

Unatoč obećanju o 'mekšem' režimu, talibani ponovno guše ženska prava i pripisuju im se ubojstva.

Phoca PDF

Režim je nametnuo rodnu segregaciju na fakultetima i ženama je u većoj mjeri onemogućen pristup radu. U rujnu su se samo dječaci vratili u srednje škole, a djevojčice još čekaju da im se to dopusti.

Odlazak 'mutti'

Njemačka kancelarka Angela Merkel sišla je s političke pozornice nakon 16 godina na vlasti.

Jedna od najvažnijih političarki u generaciji, de facto liderica Europske unije i predvodnica slobodnog svijeta u Trumpovu mandatu, mjesto je prepustila socijaldemokratskom političaru Olafu Scholzu.

Njezina vladavina je bila obilježena konstantnim krizama. Finacijska kriza, izbjeglička kriza, transatlantska kriza i na kraju pandemijska kriza: kroz sva ova razdoblja Angela Merkel je zemlju vodila kroz sigurne vode. Zahvaljujući njezinim promišljenim potezima Njemačka je iz svih zahtjevnih situacija izlazila samo s 'lakšim modricama i ozljedama'.

Mnogi su je hvalili zbog čvrste ruke u vođenju Unije kroz probleme, ali neki i kritizirali da je njezina politika „stabilnosti”, koja se sastojala u čekanju da krize prođu i davanju prioriteta gospodarskim interesima čak i u odnosima s Rusijom i Kinom, samo oslabila europsku integraciju i poticala inerciju.

Na titulu novog vođe EU-a najočitije pretendira francuski predsjednik Emmanuel Macron, iako ni Scholz ne kani sjediti skrštenih ruku.

Zemlja visi o niti

Sve oči bile su u studenome uprte u COP26 u Glasgowu nakon što je UN u kolovozu upozorio da se svijet približava scenariju bez povratka po pitanju globalnog zagrijavanja i da je za to "nedvosmisleno" krivo čovječanstvo.

Dvjesto sudionica klimatskog samita nastojalo je očuvati cilj ograničenja globalnog zatopljenja na 1,5 Celzijeva stupnja jer bi zagrijavanje iznad tog praga moglo imati nepovratne klimatske učinke. .

Na sastanku u Glasgowu prvi put je usvojen klimatski sporazum u kojemu se spominju fosilna goriva, ali umjesto "postupno ukidanje" dogovoreno je "postupno smanjivanje" na zahtjev Kine i Indije, zemalja čije gospodarstvo ovisi o fosilnim gorivima.

Svjetski lideri obećali su još da će smanjiti krčenje šuma do 2030. i postigli su dogovor o trgovanju emisijama ugljika.

Iako je pozdravio dogovor, glavni tajnik UN-a Antonio Gutteres upozorio je da "naš krhak planet visi o niti", a švedska klimatska aktivistica Greta Thunberg COP26 nazvala je blebetanjem i rekla da neće odustati od borbe protiv klimatskih promjena.

Obnovljene napetosti Moskve i Kijeva

Phoca PDF

Ukrajina, EU i SAD već tjednima optužuju Rusiju da planira napad na Ukrajinu. Prema NATO-u, Rusija je uz granicu rasporedila između 75.000 i 100.000 vojnika, a Zapad strahuje da će se ponoviti 2014. godina kada je Rusija anektirala poluotok Krim.

Kremlj poriče da priprema invaziju i tvrdi da je gomilanje vojske isključivo obrambene naravi te traži sigurnosna jamstva za vlastitu sigurnost. Ujedno poziva NATO da ne raspoređuje oružje u zemljama koje graniče s Rusijom i protivi se eventualnom članstvu Ukrajine i Gruzije u tom savezu.

EU i SAD uveli su 2014. ekonomske sankcije Rusiji koje su ciljale na energetski, bankarski i obrambeni sektor, a sada razmatraju nove mjere u slučaju ruske invazije na Ukrajinu.

Voda, vjetar i lava

Katastrofalne poplave pogodile su u srpnju zapadnu Europu. Njemačku je pogodila najveća prirodna katastrofa u gotovo šest desetljeća s najmanje 180 mrtvih, u Belgiji je poginulo četrdesetak ljudi, a Nizozemska i Luksemburg nisu imale žrtava.

Autobusna nesreća na bugarskoj autocesti u studenom odnijela je 45 života, a većina stradalih bili su etnički Albanci iz Sjeverne Makedonije. Poginuli turisti vraćali su se u Skoplje nakon što su proveli vikend u Istanbulu.

U padu žičare u svibnju u talijanskoj regiji Pijemont poginulo je 14 ljudi, preživio je samo petogodišnji izraelski dječak.

Vulkan Cumbre Vieja na španjolskom kanarskom otoku La Palmi počeo je erumpirati 19. rujna, prvi put u 50 godina. Otad je evakuirano više od sedam tisuća ljudi, a nekima od njih lava je progutala domove. Lokalne vlasti pozvale su u prosincu oko 33.000 stanovnika nekoliko općina na La Palmi da se sklone od toksičnih plinova.

Najsmrtonosniji tornado koji se prosincu pojavio u Americi usmrtio je 90 ljudi u Kentuckyju. U istom je mjesecu u najrazornijem ovogodišnjem tajfunu u Aziji, najmanje 375 ljudi ljudi izgubilo život na Filipinima.

Milijarderi lete u svemir

NASA-in rover Perseverance, najnaprednije svemirsko vozilo koje je poslano na drugi svijet, sletio je u veljači na Mars. Glavni cilj dvogodišnje misije vrijedne 2,7 milijardi dolara, potraga je za mikrobiološkim životom kojeg je na Marsu moglo biti prije tri milijarde godina, otprilike u vrijeme kad je nastajao život na Zemlji.

Na Božić je u svemir lansiran najveći i najsnažniji teleskop u povijesti. Teleskop James Webb (JWST), nasljednik je legendarnog Hubblea i nevjerojatno je moćan.

"JWST može vidjeti toplinski otisak bumbare s udaljenosti na kakvoj je Mjesec", kazao je kozmolog i astrofizičar John Mather.

Phoca PDF

Njegova orbita oko Sunca nalazit će 1,5 milijuna kilometara od Zemlje, što je znatno dalje od Hubblea, a konačni je cilj doznati je li Zemlja jedina ili postoje slični planeti na kojima bi mogao niknuti život.

Ove se godine zahuktala utrka za prevlast u svemirskom turizmu. Britanski poduzetnik Richard Branson prvi je milijarder koji se u srpnju vinuo u svemir letjelicom vlastite privatne tvrtke Virgin Galactic.

Uspio je to prije drugog bogataša, Jeffa Bezosa, koji je u svemir poletio deset dana poslije u raketi New Shepard njegove kompanije Blue Origin. Ista letjelica tri mjeseca poslije 'među zvijezde' je prevezla legendarnog kapetana Kirka iz Zvjezdanih staza, 90-godišnjeg Williama Shatnera (90), koji je time postao najstarija osoba u svemiru.

Tvrtka SpaceX Elona Muska u rujnu je, pak, u svemir poslala četiri svemirska turista na tri dana.

Facebook je, pak, promijenio ime kompanije u Meta, a prema šefu tvrtke Marku Zuckerbergu, novo ime će bolje odražavati ono čime će se baviti - razvojem metaverzuma.

Biskup, princ, glumac, astronaut i bubnjar

U odnosu na neke prethodne godine, u 2021. smrt je bila nešto milostivija prema poznatima.

Moralni kompas Južne Afrike, junak borbe protiv aparthejda i neumorni borac za "duginu naciju" nadbiskup Desmond Tutu umro je dan poslije Božića, u 90. godini. I crnci i bijelci smatrali su dobitnika Nobelove nagrade za mir savješću nacije, što je trajan dokaz njegove vjere i duha pomirenja u podijeljenoj zemlji.

Princ Philip, mornarički časnik bez dlake na jeziku koji je svojoj supruzi kraljici Elizabeti pomogao da modernizira britansku monarhiju, umro je dva mjeseca prije stotog rođendana. Kraljicu je na tisućama ceremonija kojima su prisustvovali u njezinoj vladavini, najduže u britanskoj povijesti, uvijek pratio korakom iza nje.

Često je kritiziran zbog svog ponašanja i nepromišljenih izjava, no njegovi prijatelji tvrde kako je on monarhiji davao dozu duhovitosti, domišljatosti i energije. “On je, jednostavno, bio moja snaga i oslonac svih ovih godina”, rekla je Elizabeta 1997. u povodu 50. godišnjice braka.

Karizmatična zvijezda francuskog novog vala koja je imala posebno mjesto u srcu Francuza, Jean-Paul Belmondo umro je u 88. godini.

Premda su mnogi tvrdili da "s takvim izgledom nikad neće uspjeti u ovom poslu", glumac koji se proslavio u Goddarovom filmu "Do posljednjeg daha" ostvario je zavidnu pedesetogodišnju filmsku karijeru tijekom koje je snimio 80 filmova.

"Francuska je izgubila nacionalno blago", napisao je predsjednik Emmanuel Macron.

Michael Collins, dio tročlane posade Apolla 11 koji je prvi sletio na Mjesec, umro je u travnju. Suprotno od Buzza Aldrina i Neila Armstronga, on nikad nije hodao površinom Zemljinog

Phoca PDF

satelita, nego je 21 sat proveo sam pilotirajući modulom u orbiti oko njega.

Collins bi izgubio kontakt s Houstonom svaki put kad bi njegov modul bio na tamnoj strani Mjeseca. „Od Adama nijedan čovjek bio toliko usamljen kao Mike Collins“, stoji u zapisniku misije.

„Znam da bih bio lažov ili budala kad bih rekao da sam imao najbolje od tri mjesta na Apollu 11, no mogu istinito i staloženo reći da sam u potpunosti bio zadovoljan onim kojeg sam imao“, rekao je jednom.

Britanski bubnjar Charlie Watts, najmirniji član skandalima sklonih Rolling Stonesa, umro je u 80. godini. Wattsov hladni izraz lica i metronomski ritmovi činili su sastavni dio klasičnih nastupa benda, uravnotežujući scensku energiju i karizmu pjevača Micka Jaggera i zafrkanciju gitarista Keitha Richardsa i Ronnieja Wooda.

Dok su drugi članovi grupe bili poznati po raspadu brakova, ovisnostima, uhićenjima i bijesnim ispadima, Watts je živio mirnim životom sa svojom suprugom na stočarskom gospodarstvu u zabačenom Devonu.

Demoliranje hotelskih soba i spavanje s obožavateljicama nikada nije privlačilo Wattsa. "Nikad nisam ispunio stereotip o rock zvijezdi", rekao je jednom. "Sedamdesetih godina sam pokušao pustiti bradu i to me iscrpilo". (Doris Kujek/Hina)

Phoca PDF

Godina podjela

Kategorija: SVIJETAžurirano: Srijeda, 29 Prosinac 2021 07:57
Objavljeno: Srijeda, 29 Prosinac 2021 07:57

Phoca PDF

Godina podjela

Kategorija: SVIJETAžurirano: Srijeda, 29 Prosinac 2021 07:57
Objavljeno: Srijeda, 29 Prosinac 2021 07:57

Phoca PDF